

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

11 април 2024 година *

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Директива (ЕС) 2019/1023 — Производства по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения — Член 20 — Достъп до опрощаване на задължения — Член 20, параграф 1 — Пълно опрощаване на задълженията — Член 23 — Дерогации — Член 23, параграф 4 — Изключване на определени категории задължения от опрощаването на задълженията — Изключване на публичните вземания — Обосновка съгласно националното право — Правно действие на директивите — Задължение за съответстващо тълкуване“

По дело C-687/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Audiencia Provincial de Alicante (Областен съд Аликанте, Испания) с акт от 11 октомври 2022 г., постъпил в Съда на 7 ноември 2022 г., в рамките на производство по дело

Julieta,

Rogelio

срещу

Agencia Estatal de la Administración Tributaria,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: А. Prechal, председател на състава, F. Biltgen (докладчик), N. Wahl, J. Passer и M. L. Arastey Sahún, съдии,

генерален адвокат: J. Richard de la Tour,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за испанското правителство, от А. Gavela Lloris, в качеството на представител,

* Език на производството: испански.

– за Европейската комисия, от G. Braun и J. L. Buendía Sierra, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 14 декември 2023 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 23, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 (Директива за реструктурирането и несъстоятелността) (ОВ L 172, 2019 г., стр. 18, наричана по-нататък „Директивата за реструктурирането и несъстоятелността“).
- 2 Преюдициалното запитване е отправено в рамките на спор между две физически лица, изпаднали в несъстоятелност (наричани по-нататък „длъжниците“), от една страна, и от друга страна, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (данъчна администрация, Испания) (наричана по-нататък „АЕАТ“), по повод на молба за опрощаване на задължения, подадена от тези длъжници в хода на образуваното срещу тях производство по несъстоятелност.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съгласно съображения 1, 78 и 81 от Директивата за реструктурирането и несъстоятелността:
 - „(1) Целта на настоящата директива е да се подпомогне доброто функциониране на вътрешния пазар и да се премахнат пречките за упражняването на основни свободи като свободното движение на капитали и свободата на установяване, които произтичат от разлики между националните законодателства и производствата по превантивно реструктуриране, несъстоятелност, опрощаване на задължения и забрана за осъществяване на дейност. Без да засяга основните права и свободи на работниците, настоящата директива цели премахването на такива пречки, като гарантира, че жизнеспособните предприятия и предприемачи с финансови затруднения разполагат с достъп до ефективни национални рамки за превантивно реструктуриране, които им позволяват да продължат да осъществяват дейност, че почтените несъстоятелни или свръхзадължени предприемачи могат да се възползват от пълно опрощаване на задълженията след разумен срок, като по този начин им се даде втори шанс, и че ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения се подобрява, по-специално чрез скъсяване на тяхната продължителност.

[...]

(78) Пълно опрощаване на задълженията или прекратяването на забраната за осъществяване на дейност след период, не по-дълъг от три години, не е целесъобразно при всички обстоятелства, поради което може да се наложи да бъдат въведени дерогации от това правило, които са надлежно обосновани от съображения, предвидени в националното право. [...]

[...]

(81) При наличието на надлежно обоснована причина, определена в националното право, може да бъде целесъобразно да се ограничи възможността за опрощаване на някои категории задължения. Държавите членки следва да могат да изключат обезпечените задължения от възможността за опрощаване само до размера на стойността на обезпечението, определен в националното право, а останалата част от задълженията следва да се разглежда като необезпечени задължения. В надлежно обосновани случаи държавите членки следва да могат да изключат и други категории задължения“.

4 Член 1, параграф 1 от същата директива предвижда:

„Настоящата директива определя разпоредби относно:

- а) рамки за превантивно реструктуриране, достъпни за длъжници с финансови затруднения при вероятност от несъстоятелност, с цел да се предотврати несъстоятелността на длъжника и да се осигури жизнеспособността му;
- б) производства, които водят до опрощаване на задължения, натрупани от изпаднали в несъстоятелност предприемачи; и
- в) мерки за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения“.

5 Член 20 („Достъп до опрощаване на задължения“) от посочената директива гласи:

„1. Държавите членки гарантират, че несъстоятелните предприемачи имат достъп до поне едно производство, което може да доведе до пълно опрощаване на задълженията в съответствие с настоящата директива.

Държавите членки могат да наложат изискване извършването на търговската дейност, стопанската дейност, занаятът или професията, с които са свързани задълженията на несъстоятелния предприемач, вече да е преустановено.

2. Държавите членки, в които пълното опрощаване на задълженията зависи от частично погасяване на задълженията от предприемача, гарантират, че съответното задължение за погасяване се основава на индивидуалното положение на предприемача и по-специално е пропорционално на неговия подлежащ на запориране или разполагаем доход и активи в рамките на срока за опрощаване на задълженията, и е съобразено със справедливите интереси на кредиторите.

[...]“.

6 Член 23 („Дерогации“) от същата директива предвижда в параграф 4:

„Държавите членки могат да изключат определени категории задължения от опрощаването на задълженията или да ограничат достъпа до опрощаване на задължения, или да постановят по-дълъг срок за опрощаване на задължения, когато такива изключения, ограничения или по-дълги срокове са надлежно обосновани, като например в случай на:

- а) обезпечени задължения;
- б) задължения, произтичащи от или във връзка с наказателни санкции;
- в) задължения, произтичащи от деликтна отговорност;
- г) задължения във връзка със задължения за издръжка, произтичащи от семейни, родствени или брачни отношения, или от родство по сватовство;
- д) задължения, възникнали след подаването на молба за производство, водещо до опрощаване на задължения, или откриването на такова производство; и
- е) задължения, произтичащи от задължението за заплащане на разходите по производството, водещо до опрощаване на задължения“.

7 Член 34, параграф 1 от Директивата за реструктурирането и несъстоятелността гласи:

„1. Държавите членки приемат и публикуват до 17 юли 2021 г. законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива, с изключение на разпоредбите, необходими, за да се съобразят с член 28, букви а), б) и в), които се приемат и публикуват до 17 юли 2024 г., и разпоредбите, необходими, за да се съобразят с член 28, буква г), които се приемат и публикуват до 17 юли 2026 г. Те незабавно съобщават на [Европейската комисия] текста на тези разпоредби.

Те прилагат законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива, считано от 17 юли 2021 г., с изключение на разпоредбите, необходими, за да се съобразят с член 28, букви а), б) и в), които се прилагат от 17 юли 2024 г., и разпоредбите, необходими, за да се съобразят с член 28, буква г), които се прилагат от 17 юли 2026 г.“.

8 Съгласно член 35 от тази директива, който предвижда, че тя влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*, посочената директива влиза в сила на 16 юли 2019 г.

Испанското право

9 Real Decreto-ley 1/2015 de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de carga financiera y otras medidas de orden social (Кралски декрет-закон 1/2015 за механизъм за предоставяне на втори шанс, намаляване на финансовата тежест и други социални мерки) от 27 февруари 2015 г. (BOE бр. 51 от 28 февруари 2015 г., стр. 19058), преобразуван без изменение в Закон

25/2015 от 28 юли 2015 г., изменя Ley 22/2003 concursal (Закон 22/2003 за несъстоятелността) от 9 юли 2003 г. (BOE бр. 164 от 10 юли 2003 г., стр. 26905), като добавя в него нов член 178 bis, за да регламентира възможността за опрощаване на задължения. Този член 178 bis, въвежда режим, който позволява на съответния длъжник да избере незабавно опрощаване на задължения (член 178 bis, параграф 3, точка 4), или отсрочено опрощаване на задължения, при условие че има изготвен план за погасяване (член 178 bis, параграф 3, точка 5). Що се отнася до последната, посоченият член 178 bis, параграф 5, точка 1 предвижда:

„В обхвата на възможността за опрощаване на задължения, предоставена на посочените в параграф 3, точка 5 длъжници, се включва неизплатената част от следните вземания:

1° необезпечените и подчинените вземания, които не са удовлетворени към датата на приключване на производството по несъстоятелност, дори да не са били предявени, с изключение на публичните вземания и вземанията за издръжка.

[...]“.

10 Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (Кралски законодателен декрет 1/2020 за приемане на преработения текст на Закона за несъстоятелността) от 5 май 2020 г. (BOE, бр. 127 от 7 май 2020 г., стр. 31518, наричан по-нататък „TRLIC“) изменя отново Закон 22/2003 за несъстоятелността, като заменя член 178 bis от него с нова глава и изключва възможността публичните вземания да бъдат предмет на незабавно или отсрочено опрощаване на задължения.

11 Член 491, параграф 1 от TRLIC гласи:

„Ако вземанията, възникнали след откриването на производството по несъстоятелност, и привилегированите вземания са удовлетворени изцяло и длъжникът, отговарящ на условията за сключване на предварително извънсъдебно споразумение за плащане, се е опитал да сключи такова споразумение, в обхвата на възможността за опрощаване на неизплатените задължения се включват всички неудовлетворени вземания, с изключение на публичните вземания и вземанията за издръжка“.

12 Член 497, параграф 1 от TRLIC предвижда:

„В обхвата на възможността за опрощаване на неизплатените задължения, предоставена на длъжниците, които са приели да изпълняват план за погасяване, се включва частта от следните вземания, която съгласно плана за погасяване няма да бъде удовлетворена:

1° необезпечените и подчинените вземания, които не са удовлетворени към датата на приключване на производството по несъстоятелност, дори да не са били предявени, с изключение на публичните вземания и вземанията за издръжка.

[...]“.

13 Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/2020, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023 (Закон 16/2022 за изменение на преработения текст на Закона за несъстоятелността, одобрен с Кралски законодателен декрет 1/2020, и за транспониране на Директива (ЕС) 2019/1023) от 5 септември 2022 г. (BOE, бр. 214 от 6 септември 2022 г., стр. 123682, наричан по-нататък

„Закон 16/2022“) потвърждава възприетия с TRLC подход, като също изключва възможността публичните вземания да бъдат предмет на незабавно или отсрочено опрощаване на задължения.

- 14 Преамбюлът на Закон 16/2022 предвижда в раздел IV:

„[...]

[Директивата за реструктурирането и несъстоятелността] задължава всички държави членки да въведат механизъм за предоставяне на втори шанс, за да се избегне възможността длъжниците да се изкушат да се преместят в други държави, които вече предвиждат тези механизми, с цената, която това може да има, както за длъжника, така и за неговите кредитори. Същевременно уеднаквяването на условията във връзка с това е от основно значение за функционирането на единния европейски пазар.

[...]

Въвеждат се два способа за опрощаване на задължения: опрощаване на задължения с погасяване на задълженията и това, свързано с план за погасяване. [...]

[...]

Опрощаването на задължения се разпростира върху всичките вземания в рамките на производството по несъстоятелност и вземания срещу масата на несъстоятелността. В някои случаи изключенията се основават на особеното значение на погасяването им за едно справедливо и солидарно общество, основано на принципите на правовата държава (като задълженията за издръжка, задълженията, произтичащи от публични вземания, задълженията, възникнали в резултат на престъпления, или задълженията, произтичащи от деликтна отговорност). Затова опрощаването на задължения от публични вземания е ограничено в определени граници и може да се осъществи само при първото опрощаване на задължения, а не и при следващите. [...]

[...]“.

- 15 Текстът на член 489 от TRLC след изменението му със Закон 16/2022 е следният:

„1. „Опрощаването на задължения обхваща всички неизплатени задължения с изключение на следните:

[...]

5° Задълженията, произтичащи от публични вземания. Задълженията, чието събиране е от компетентността на [АЕАТ], обаче могат да бъдат опростени до максимален размер от 10 000 евро на длъжник; за първите 5 000 евро от дълга опрощаването е пълно, а от този размер нагоре опрощаването достига петдесет процента от дълга до посочения максимум. Дружествените задължения също могат да бъдат опрощавани в същия размер и при същите условия. Опростеният размер на задължението, до споменатия по-горе таван, се прилага в обратния ред на законно установения с настоящия закон ред на привилегиите и в рамките на всеки клас, в зависимост от неговата поредност.

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 16 На 3 март 2021 г. в рамките на образуваното спрямо длъжниците производство по несъстоятелност те подават молба за пълно опрощаване на задълженията. АЕАТ възразява срещу тази молба, що се отнася до включването в опрощаването на задълженията на дълг в размер на 192 366,21 евро, по който тази агенция е кредитор и който представлява привилегировано публично вземане.
- 17 С определение от 30 юли 2021 г. Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de Denia (Първоинстанционен съд № 1 Дения, Испания) постановява приключване на това производство по несъстоятелност и опрощаване на задълженията на длъжниците, от които изключва публичните вземания и вземанията за издръжка.
- 18 Длъжниците подават въззивна жалба срещу това определение пред запитващата юрисдикция, като искат в опрощаването на задълженията да бъде включено публичното вземане, дължимо на АЕАТ.
- 19 С оглед на датата на подаване на молбата на длъжниците за опрощаване на задълженията тази юрисдикция счита, че редакцията на Закон 22/2003 за несъстоятелността, която трябва да се вземе предвид, е не приетата със Закон 16/2022, с който е транспонирана Директивата за реструктурирането и несъстоятелността, а приетата с TRLC, одобрен с Кралски законодателен декрет 1/2020, публикуван след влизането в сила на тази директива и преди изтичането на срока за транспонирането ѝ. Тя обаче уточнява, че тези два текста от националното законодателство предвиждат изключване на публичните вземания от опрощаването на задълженията.
- 20 Тази юрисдикция посочва, че е налице противоречива национална съдебна практика относно валидността на националните разпоредби, които предвиждат това изключване, и изразява съмнения относно съвместимостта на тези разпоредби с Директивата за реструктурирането и несъстоятелността.
- 21 От една страна, тя иска да се установи дали посоченото изключване, предвидено в испанското право, е надлежно обосновано. Тя пояснява, че член 23 от Директивата за реструктурирането и несъстоятелността допуска дерогация от основното правило, закрепено в член 20, параграф 1 от тази директива, съгласно което опрощаването на задълженията е пълно. По-специално член 23, параграф 4 от посочената директива предоставял на държавите членки възможността да изключат определени категории задължения от опрощаването на задълженията, при условие че изключването е „надлежно обоснован[o]“.
- 22 За разлика обаче от Закон 16/2022, в преамбюла на който националният законодател дал определена обосновка, а именно че изключенията от опрощаването на задълженията „[в] някои случаи [...] се основават на особеното значение на погасяването им за едно справедливо и солидарно общество, основано на принципите на правовата държава“, в TRLC, одобрен с Кралски законодателен декрет 1/2020, изобщо не се съдържа обосновка относно изключването на публичните вземания от опрощаването на задълженията.

- 23 От друга страна, запитващата юрисдикция иска да се установи дали списъкът на определени категории задължения, които могат да бъдат изключени от опрощаването на задълженията, съдържащ се в член 23, параграф 4 от Директивата за реструктурирането и несъстоятелността, е изчерпателен, тъй като, ако това е така, Закон 22/2003 за несъстоятелността, в редакцията, утвърдена с TRLC, одобрен с Кралски законодателен декрет 1/2020, ще е в противоречие с тази разпоредба. Ако обаче този списък е само примерен, същият закон ще е в съответствие с посочената разпоредба.
- 24 По-конкретно запитващата юрисдикция продължава да изпитва съмнения относно неизчерпателния характер на посочения списък, дори след публикуването на поправката на текста на посочения член 23, параграф 4 на испански език (ОВ L 43, 2022 г., стр. 94), с която се пояснява на този език, че възможността, предвидена в същата разпоредба, се прилага „например“ към посочените в нея категории задължения. Всъщност тази юрисдикция поставя въпроса за интереса от подобен списък, ако националният законодател е напълно свободен да определи категориите задължения, които иска да изключи от опрощаването на задълженията, при условие че подобно изключване е надлежно обосновано. Освен това тази юрисдикция отбелязва, че между посочените в същата разпоредба категории задължения има определена съгласуваност, която би била нарушена, ако националният законодател разполагаше с подобна свобода. Обстоятелството, че публичните вземания, които са с изключителна значимост, не са посочени в списъка на категориите задължения, съдържащи се в същата разпоредба, би могло да бъде показателно за изчерпателния характер на този списък. Накрая, запитващата юрисдикция счита, че тази свобода може да засегне функционирането на вътрешния пазар.
- 25 При тези обстоятелства Audiencia Provincial de Alicante (Областен съд Аликанте) решава да спре производството и да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Може ли принципът на съответстващо тълкуване да се приложи към член 23, параграф 4 от [Директивата за реструктурирането и несъстоятелността], когато фактите (каквото е разглежданият случай с оглед на датата на молбата за опрощаване на задължения) са настъпили в периода между влизането ѝ в сила и крайния срок за транспонирането ѝ, а приложимото национално законодателство [а именно TRLC, одобрен с Кралски законодателен декрет 1/2020] не е законът за транспониране на посочената директива ([а именно Закон 16/22])?
- 2) Съвместима ли е с член 23, параграф 4 от [Директивата за реструктурирането и несъстоятелността] и стоящите в основата ѝ принципи относно опрощаването на задълженията вътрешна правна уредба като испанската, а именно [TRLC, одобрен с Кралски законодателен декрет 1/2020], която не съдържа обосновка за изключването на публичните вземания от опрощаването на неизплатените задължения? Доколкото изключва публичните вземания от опрощаването и не съдържа надлежна обосновка, застрашава ли/засяга ли тази правна уредба постигането на предвидените в посочената директива цели?

3) Съдържа ли член 23, параграф 4 от [Директивата за реструктурирането и несъстоятелността] изчерпателен и окончателен списък на категориите вземания, подлежащи на изключване от опрощаването, или обратно, този списък е само примерен и националният законодател разполага с пълна свобода да определи подлежащите на изключване категории вземания, които счита за уместни, при условие че те са надлежно обосновани съгласно националното му право?“.

Производството пред Съда

- 26 Запитващата юрисдикция иска настоящото преюдициално запитване да бъде разгледано по реда на предвиденото в член 105 от Процедурния правилник на Съда бързо преюдициално производство. В подкрепа на искането си тази юрисдикция отбелязва, че спорът, с който е сезирана, се отнася потенциално до голям брой лица, като се има предвид, че икономическата криза, с която се сблъсква Кралство Испания, е довела до голям брой все още висящи производства по несъстоятелност, в които участват физически лица и в които подадените въз основа на TRLC молби за опрощаване на задължения са многобройни. Така бързото разглеждане на настоящото преюдициално запитване би позволило разумно и бързо да се разрешат много спорове с един и същ предмет.
- 27 В това отношение следва да се припомни, че съгласно член 105, параграф 1 от Процедурния правилник по искане на запитващата юрисдикция или, по изключение, служебно, след изслушване на съдията докладчик и генералния адвокат председателят на Съда може да реши определено преюдициално запитване да бъде разгледано по реда на бързото производство, в отклонение от разпоредбите на този правилник, когато естеството на делото изисква то да бъде разгледано в кратки срокове.
- 28 В случая, след изслушване на съдията докладчик и генералния адвокат, с решение от 28 декември 2022 г. председателят на Съда отхвърля искането на запитващата юрисдикция за разглеждане на настоящото дело по реда на бързото производство, тъй като съгласно постоянната съдебна практика големият брой лица или правни положения, потенциално засегнати от акта, който запитващата юрисдикция трябва да постанови, след като е сезирала Съда с преюдициално запитване, сам по себе си не може да представлява изключително обстоятелство, което може да обоснове прибягването до бързо производство. (вж. по-специално определение на председателя на Съда от 21 септември 2006 г., KÖGÁZ и др., C-283/06 и C-312/06, непубликувано, EU:C:2006:602, т. 9, и решение от 8 декември 2020 г., Staatsanwaltschaft Wien (Фалшифицирани нареждания за банков превод), C-584/19, EU:C:2020:1002, т. 36 и цитираната съдебна практика).
- 29 Освен това следва да се констатира, че нито един от доводите, изтъкнати от запитващата юрисдикция в подкрепа на искането ѝ, не позволява да се установи, че естеството на това дело изисква то да бъде разгледано в кратки срокове поради неотложност, която обосновава разглеждането му по реда на бързо производство.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 30 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали принципът на съответстващо тълкуване е приложим към положение, при което фактите са настъпили след датата на влизане в сила на Директивата за реструктурирането и несъстоятелността, но преди датата на изтичане на срока за транспониране на тази директива.
- 31 В това отношение следва да се припомни, че съгласно практиката на Съда посоченото от запитващата юрисдикция задължение за съответстващо тълкуване се отнася до всички разпоредби на националното право, приети както преди, така и след влизане в сила на директивата, за която се отнасят (решение от 23 април 2009 г., Angelidaki и др., C-378/07—C-380/07, EU:C:2009:250, т. 197 и цитираната съдебна практика), и че ако става въпрос за норма на националното право, приета след влизането в сила на тази директива, е без значение дали тази норма е насочена или не към транспонирането на същата директива (вж. в този смисъл решение от 4 юли 2006 г., Adeneler и др., C-212/04, EU:C:2006:443, т. 121 и цитираната съдебна практика).
- 32 Освен това от практиката на Съда следва, че общото задължение на националните юрисдикции да тълкуват вътрешното право в съответствие с дадена директива съществува едва след изтичането на срока за транспонирането ѝ (вж. в този смисъл решенията от 4 юли 2006 г., Adeneler и др., C-212/04, EU:C:2006:443, т. 115, и от 23 април 2009 г., Angelidaki и др., C-378/07—C-380/07, EU:C:2009:250, т. 201).
- 33 От това следва, както отбелязва генералният адвокат в точка 29 от заключението си, че при положение като разглежданото в главното производство, при което фактите са настъпили преди датата на изтичане на срока за транспониране на съответната директива, принципът на съответстващо тълкуване все още не обвързва националната юрисдикция, която трябва да се произнесе по тези факти.
- 34 Що се отнася до задължението на държавите членки в срока за транспониране на директива да се въздържат от приемане на разпоредби, които могат да застрашат сериозно постигането на целения с тази директива резултат (решение от 4 юли 2006 г., Adeneler и др., C-212/04, EU:C:2006:443, т. 121 и цитираната съдебна практика), следва да се приеме, че това задължение трябва да се разгледа в рамките на отговора на втория въпрос.
- 35 С оглед на изложеното по-горе на първия въпрос следва да се отговори, че принципът на съответстващо тълкуване не е приложим към положение, при което фактите са настъпили след датата на влизане в сила на Директивата за реструктурирането и несъстоятелността, но преди датата на изтичане на срока за транспониране на тази директива и преди датата на транспонирането ѝ в националното право.

По третия въпрос

- 36 С третия си въпрос, който следва да се разгледа на второ място, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 23, параграф 4 от Директивата за реструктурирането и несъстоятелността трябва да се тълкува в смисъл, че съдържащият

се в него списък на определени категории задължения е изчерпателен или не и дали при отрицателен отговор държавите членки имат възможността да изключат от опрощаването на задълженията определени категории задължения, различни от изброените в тази разпоредба, при условие че такова изключване е надлежно обосновано съгласно националното право.

- 37 На първо място, що се отнася до въпроса дали този списък е изчерпателен или не, следва да се констатира, че посоченият списък е въведен с израза „като например в случай на“ и че изрази със същото значение са използвани в текста на този член 23, параграф 4 на останалите езици, включително в текста на тази разпоредба на испански език вследствие на публикуването на поправката, посочена в точка 24 от настоящото решение. При това положение от текста на посочената разпоредба е видно, че определените категории задължения не са изчерпателно изброени в нея.
- 38 Буквалното тълкуване на член 23, параграф 4 от Директивата за реструктурирането и несъстоятелността, съгласно което съдържащият се в тази разпоредба списък не е изчерпателен, а примерен, се потвърждава, както отбелязва генералният адвокат в точка 33 от заключението си, от съображение 81 от тази директива, от което е видно, че законодателят на Европейския съюз е счел, че „[в] надлежно обосновани случаи държавите членки следва да могат да изключат и други категории задължения“.
- 39 От това следва, че този член 23, параграф 4 трябва да се тълкува в смисъл, че съдържащият се в него списък на определени категории задължения не е изчерпателен и че в надлежно обосновани случаи държавите членки имат възможността да изключат от опрощаването на задълженията определени категории задължения, различни от изброените в тази разпоредба.
- 40 Що се отнася, на второ място, до свободата на преценка, с която разполагат държавите членки при упражняването на тази възможност, следва да се констатира, както посочва генералният адвокат в точки 39—43 от заключението си, че нито Директивата за реструктурирането и несъстоятелността, нито подготвителните работи по приемането ѝ съдържат елементи, които могат да потвърдят тезата, изтъкната по-специално от запитващата юрисдикция, че с оглед на вътрешната съгласуваност на изрично посочените в член 23, параграф 4 от тази директива категории задължения, законодателят на Съюза е възнамерявал да ограничи свободата на преценка на държавите членки по отношение на изключването от опрощаването на задълженията на категории вземания, различни от изброените в тази разпоредба, каквито са публичните вземания. Напротив, от тези подготвителни работи е видно по-специално, че законодателят е изразил намерението си да остави на държавите членки известна свобода на преценка, за да могат при транспонирането на посочената директива в националното си право да вземат предвид икономическото положение и националните правни структури.
- 41 Ето защо като междинно заключение следва да се приеме, че член 23, параграф 4 от Директивата за реструктурирането и несъстоятелността трябва да се тълкува в смисъл, че не ограничава свободата на преценка, с която разполагат държавите членки по отношение на избора на категориите задължения, различни от изброените в тази разпоредба, които възнамеряват да изключат от опрощаването на задълженията.

- 42 При това положение законодателят на Съюза изрично обвързва упражняването на посочената възможност, предоставена на държавите членки със същия член 23, параграф 4, с условието тези изключения да бъдат „надлежно обосновани“. Следователно, когато националният законодател приема такива дерогации, основанията за тях трябва да произтичат от националното право или от довелото до тях производството, като тези основания трябва да преследват легитимен обществен интерес.
- 43 В това отношение както съображение 78 от Директивата за реструктурирането и несъстоятелността, в което са посочени дерогациите, „надлежно обосновани от съображения, предвидени в националното право“, така и съображение 81 от тази директива, в което е упомената „надлежно обоснована причина, определена в националното право“, дават възможност да се приеме, че законодателят на Съюза е счел, че е достатъчно да са спазени условията, предвидени за тази цел в различните национални правни системи.
- 44 С оглед на изложеното по-горе на третия въпрос следва да се отговори, че член 23, параграф 4 от Директивата за реструктурирането и несъстоятелността трябва да се тълкува в смисъл, че съдържащият се в него списък на определени категории задължения не е изчерпателен и че държавите членки имат възможността да изключат от опрощаването на задълженията определени категории задължения, различни от изброените в тази разпоредба, при условие че такова изключване е надлежно обосновано съгласно националното право.

По втория въпрос

- 45 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали тълкуване от националните юрисдикции на национална правна уредба, приложима към факти, настъпили след датата на влизане в сила на Директивата за реструктурирането и несъстоятелността, но преди датата на изтичане на срока за транспонирането ѝ, според което изключването на публичните вземания от опрощаването на задълженията не е надлежно обосновано в тази правна уредба, може да застраши сериозно, след изтичането на този срок, постигането на преследваната с тази директива цел.
- 46 За да се отговори на този въпрос, следва да се припомни, че както е видно от цитираната в точка 34 от настоящото решение съдебна практика, от датата на влизане в сила на дадена директива държавите членки следва да се въздържат от приемане на разпоредби, които могат да застрашат сериозно, след изтичането на срока за транспониране на тази директива, постигането на преследваната от нея цел.
- 47 След като всички органи на държавите членки са длъжни да гарантират пълното действие на разпоредбите на правото на Съюза, задължението за въздържане, посочено в предходната точка от настоящото решение, обвързва по същия начин и националните юрисдикции (вж. в този смисъл решение от 4 юли 2006 г., Adeneler и др.(C-212/04, EU:C:2006:443, т. 121 и 122 и цитираната съдебна практика).
- 48 От това Съдът заключава, че от датата, на която дадена директива влиза в сила, юрисдикциите на държавите членки следва да се въздържат, доколкото е възможно, от тълкуване на вътрешното право по начин, който може да застраши сериозно, след изтичането на срока за транспониране на тази директива, постигането на преследвана от нея цел (решение от 4 юли 2006 г., Adeneler и др., C-212/04, EU:C:2006:443, т. 123).

- 49 Следва да се отбележи също, че съгласно член 1 от Директивата за реструктурирането и несъстоятелността тя определя разпоредби относно, първо, рамките за превантивно реструктуриране, достъпни за длъжници с финансови затруднения при вероятност от несъстоятелност, второ, производствата, които водят до опрощаване на задължения, натрупани от изпаднали в несъстоятелност предприемачи, и трето, мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения. Що се отнася по-конкретно до процедурата по опрощаване на задължения, както следва от член 20, параграф 1 във връзка със съображение 1 от тази директива, нейната цел е почтените несъстоятелни или свръхзадължители предприемачи да имат достъп до поне едно производство, което може да доведе до пълно опрощаване на задълженията в съответствие с посочената директива, като по този начин им се даде втори шанс.
- 50 От една страна обаче, както бе посочено в точки 37—44 от настоящото решение, член 23, параграф 4 от същата директива позволява на държавите членки да изключат от опрощаването на задълженията определени категории задължения, при условие че такова изключване е надлежно обосновано. От друга страна, както е видно от цитираната в точки 46—48 от настоящото решение съдебна практика, от датата на влизане в сила на дадена директива юрисдикциите на държавите членки следва да се въздържат, доколкото е възможно, от тълкуване на вътрешното право по начин, който може да застраши сериозно, след изтичането на срока за транспониране на тази директива, постигането на преследвана от нея цел.
- 51 При все това фактът, че преди изтичането на срока за транспониране на Директивата за реструктурирането и несъстоятелността националният законодател не е обосновал надлежно изключването от опрощаването на задълженията на дадена категория задължения, каквито са публичните вземания, сам по себе си не може да застраши сериозно постигането на преследваната с тази директива цел. Всъщност, от една страна, независимо от целта на посочената директива да даде на почтените несъстоятелни или свръхзадължители предприемачи втори шанс, като им предостави достъп до производство, което може да доведе до пълно опрощаване на задълженията, посочената директива позволява на държавите членки да изключат от опрощаването на задълженията дадени категории задължения, каквито са публичните вземания. От друга страна, подобна липса на обосновка от националният законодател за изключването на публичните вземания от производствата за опрощаване на задължения не засяга възможността за посочения законодател да даде подходяща обосновка за това изключване, ако го запази след изтичане на срока за транспониране на същата директива.
- 52 Въпреки че в крайна сметка запитващата юрисдикция следва да прецени дали предвид всички обстоятелства по делото в главното производство *TRLC*, одобрен с Кралски законодателен декрет 1/2020, може да застраши сериозно, след изтичането на срока за транспониране на Директивата за реструктурирането и несъстоятелността, постигането на преследваната с тази директива цел, Съдът може въз основа на данните, съдържащи се в представената пред него преписка, да даде на тази юрисдикция полезни насоки за извършването на посочената преценка.
- 53 В това отношение следва да се отбележи, че що се отнася до обосновката на изключването на публичните вземания от опрощаването на задълженията съгласно националното право, от една страна, както е видно от акта за преюдициално запитване, в преамбюла на Закон 16/2022, който има за цел да осигури транспонирането на посочената директива,

испанският законодател е обосновал това изключване. При това положение изглежда, че след изтичането на срока за транспониране на същата директива испанският законодател е изпълнил предвиденото в член 23, параграф 4 от нея задължение да обоснове посоченото изключване.

- 54 От друга страна, както уточнява запитващата юрисдикция, в съответствие с практиката на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) преамбюлт и изложението на мотивите на испанските законодателни разпоредби са неразделна част от последните и са релевантни за тълкуването им, когато органът, от който произхождат, обяснява тяхната цел (*ratio legis*). Доколкото е безспорно, че испанският законодател е обосновал изключването на публичните вземания от опрощаването на задълженията в преамбюла на Закон 16/2022, a priori изглежда, че този законодател е дал обосновка съгласно националното право и че липсата на каквато и да било обосновка, по-специално в редакцията на TRLC, приложима към делото в главното производство, не може да доведе до сериозно застрашаване след изтичането на срока за транспониране на Директивата за реструктурирането и несъстоятелността на постигането на преследваната с тази директива цел.
- 55 С оглед на изложените по-горе съображения на втория въпрос следва да се отговори, че тълкуване от националните юрисдикции на национална правна уредба, приложима към факти, настъпили след датата на влизане в сила на Директивата за реструктурирането и несъстоятелността, но преди датата на изтичане на срока за транспонирането ѝ, според което изключването на публичните вземания от опрощаването на задълженията не е надлежно обосновано в тази правна уредба, не може да застраши сериозно, след изтичането на този срок, постигането на преследваната с тази директива цел.

По съдебните разноски

- 56 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

1) Принципът на съответстващо тълкуване не е приложим към положение, при което фактите са настъпили след датата на влизане в сила на Директива (ЕС) 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 (Директива за реструктурирането и несъстоятелността), но преди датата на изтичане на срока за транспониране на тази директива и преди датата на транспонирането ѝ в националното право.

2) Член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023

трябва да се тълкува в смисъл, че

съдържащият се в него списък на определени категории задължения не е изчерпателен и че държавите членки имат възможността да изключат от опрощаването на задълженията определени категории задължения, различни от изброените в тази разпоредба, при условие че такова изключване е надлежно обосновано съгласно националното право.

- 3) Тълкуване от националните юрисдикции на национална правна уредба, приложима към факти, настъпили след датата на влизане в сила на Директива 2019/1023, но преди датата на изтичане на срока за транспонирането ѝ, според което изключването на публичните вземания от опрощаването на задълженията не е надлежно обосновано в тази правна уредба, не може да застраши сериозно, след изтичането на този срок, постигането на преследваната с тази директива цел.**

Подписи